

תלמוד לתלמיד

A WORKBOOK FOR THE TALMUD STUDENT

מסכת ברכות

חלק א':

דף ב - דף יא

כתה: _____

שם: _____

This playlist includes videos that read and explain the basic text of the Talmud in this curriculum on Masekhet Brakhot. Links to individual videos for each unit appear below as well.

© 2015 Rabbi Kenneth Schiowitz

schiowitzk@gmail.com

Rabbi Schiowitz is the rabbi of Congregation Shaare Tefillah of Teaneck and is Chair of the Talmud Department at the Ramaz Upper School

"קריאת שמע"

דברים פרק ו פסוקים ד-ט

שמע ישראל יקוק אלהינו יקוק אחד: ואהבת את יקוק אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך: והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך: ושוננתם לבניך ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך: וקשרתם לאות על ירך והיו לטטפת בין עיניך: וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך:

דברים פרק יא

יג והיה, אם-שמע תשמעו אל-מצותי, אשר אנכי מצוה אתכם, היום--לאהבה את-יהוה אלהיכם, ולעבדו, בכל-לבבכם, ובכל-נפשכם. יד ונתתי מטר-ארצכם בעתו, יורה ומלקוש; ואספת דגנה, ותירשך ויצהרך. טו ונתתי עשב בשדך, לבהמתך; ואכלת, ושבעת. טז השמרו לכם, פן יפתה לבבכם; וסרתם, ועבדתם אלהים אחרים, והשתחיתם, להם. יז וחרה אף-יהוה בכם, ועצר את-השמים ולא-יהיה מטר, והאדמה, לא תתן את-יבולה; ואבדתם מהרה, מעל הארץ הטבה, אשר יהוה, נתן לכם. יח ושמעתם את-דברי אלה, על-לבבכם ועל-נפשכם; וקשרתם אתם לאות על-ידיכם, והיו לטטפת בין עיניכם. יט ולמדתם אתם את-בניכם, לדבר בם, בשבתך בביתך ובלכתך בדרך, ובשכבך ובקומך. כ וכתבתם על-מזוזות ביתך, ובשעריך. כא למען ירבו ימיכם, וימי בניכם, על האדמה, אשר נשבע יהוה לאבותיכם לתת להם--כימי השמים, על-הארץ.

במדבר פרק לז

לז ויאמר יהוה, אל-משה לאמר. לח דבר אל-בני ישראל, ואמרת אליהם, ועשו להם ציצת על-כנפי בגדיהם, לדרתם; ונתנו על-ציצת הכנף, פתיל תכלת. לט והיה לכם, לציצת, וראיתם אתו וזכרתם את-כל-מצות יהוה, ועשיתם אתם; ולא-תתורו אחרי לבבכם, ואחרי עיניכם, אשר-אתם זנים, אחריהם. מ למען תזכרו, ועשיתם את-כל-מצותי; והייתם קדשים, לאלהיכם. מא אני יהוה אלהיכם, אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים, להיות לכם, לאלהים: אני, יהוה אלהיכם.

דברים פרק טז

(ג) לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני כי בחפזון יצאת מארץ מצרים למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך:

The Shema must be said with intense concentration. In the first paragraph one should accept, with love, the sovereignty of God; in the second, the mitzvot as the will of God. The end of the third paragraph constitutes fulfillment of the mitzva to remember, morning and evening, the exodus from Egypt. See laws 346–355.

When not praying with a minyan, say:

God, faithful King!

The following verse should be said aloud, while covering the eyes with the right hand:

**Listen, Israel: the LORD is our God,
the LORD is One.** *Deut. 6*

Quietly: Blessed be the name of His glorious kingdom for ever and all time.

Touch the hand-tefillin at ° and the head-tefillin at °°.

וְאָהַבְתָּ Love the LORD your God with all your heart, with all your *Deut. 6*
soul, and with all your might. These words which I command you
today shall be on your heart. Teach them repeatedly to your chil-
dren, speaking of them when you sit at home and when you travel
on the way, when you lie down and when you rise. °Bind them as
a sign on your hand, and °°they shall be an emblem between your
eyes. Write them on the doorposts of your house and gates.

Touch the hand-tefillin at ° and the head-tefillin at °°.

וְיָדַעְתָּ If you indeed heed My commandments with which I charge *Deut. 11*
you today, to love the LORD your God and worship Him with all
your heart and with all your soul, I will give rain in your land in its
season, the early and late rain; and you shall gather in your grain,
wine and oil. I will give grass in your field for your cattle, and you
shall eat and be satisfied. Be careful lest your heart be tempted and

biblical readings. It is less a prayer than a prelude to prayer. In prayer, we speak to God. In the Shema, God, through the Torah, speaks to us. The word Shema itself means “listen,” and the recital of the Shema is a supreme act of faith-as-listening: to the voice that brought the universe into being, created us in love and guides us through our lives.

The first paragraph represents *kabbalat ol malkhut shamayim*, “acceptance of the yoke of the kingship of heaven.” We pledge allegiance to the One God, Sovereign of the universe, to whose authority all earthly powers are answer-

you go astray and worship other gods, bowing down to them. Then the LORD's anger will flare against you and He will close the heavens so that there will be no rain. The land will not yield its crops, and you will perish swiftly from the good land that the LORD is giving you. Therefore, set these, My words, on your heart and soul. °Bind them as a sign on your hand, °and they shall be an emblem between your eyes. Teach them to your children, speaking of them when you sit at home and when you travel on the way, when you lie down and when you rise. Write them on the doorposts of your house and gates, so that you and your children may live long in the land that the LORD swore to your ancestors to give them, for as long as the heavens are above the earth.

Transfer the tzitziot to the right hand, kissing them at °.

וַיֹּאמֶר The LORD spoke to Moses, saying: Speak to the Israelites Num. 15 and tell them to make °tassels on the corners of their garments for all generations. They shall attach to the °tassel at each corner a thread of blue. This shall be your °tassel, and you shall see it and remember all of the LORD's commandments and keep them, not straying after your heart and after your eyes, following your own sinful desires. Thus you will be reminded to keep all My commandments, and be holy to your God. I am the LORD your God, who brought you out of the land of Egypt to be your God. I am the LORD your God.

°True –

The Leader repeats:

► The LORD your God is true –

commandments.” Whereas the first paragraph speaks to us as individuals, the second speaks to us as a people, defined by our covenant with God and its 613 commandments. “Our nation is only a nation in virtue of its Torah,” said Rabbi Sa’adia Gaon, and our collective fate depends on our collective faith. The third paragraph speaks of tzitzit, a perennial reminder of God’s commandments. It then leads into the theme of the exodus from Egypt, which we are commanded to remember “all the days of our lives.”

ספר החינוך מצוה תכ - מצות קריאת שמע שחרית וערבית (13th Century)

משרשי המצוה, שרצה השם לזכות עמו שיקבלו עליהם מלכותו ויחודו בכל יום ולילה כל הימים שהם חיים, כי בהיות האדם בעל חומר נפתה אחר הבלי העולם ונמשך לתאוותיו צריך על כל פנים זכרון תמידי במלכות שמים לשמרו מן החטא. על כן היה מחסדו לזכותנו, וצונו לזכרו שני העתים האלה בקבע ובכוונה גמורה, אחת ביום להועיל לכל מעשינו שביום, כי בהיות האדם זוכר בבקר אחדות השם ומלכותו וכי השגחתו ויכלתו על הכל, ויתן אל לבו כי עיניו פקוחות על כל דרכיו וכל צעדיו יספור לא יתעלם ממנו דבר מכל דבריו, ולא יוכל ממנו להחביא אחת מכל מחשבותיו, הלא יהיה לו למשמר מחשבתו זאת והודאת פיו בדבר הזה כל היום ההוא, ויהיה לו הודאת הלילה בזה גם כן למשמר כל הלילה. ומפני שיסוד המצוה מה שזכרנו, חייבוננו זכרונם לברכה בה בכוונת הלב, ואמרו שאם לא כיוון לבו בה לא יצא ידי חובתו, שאין אדם נזכר בשום דבר אלא אם כן ישים כוונתו בו

1. מהו השורש של מצות ק"ש לפי החינוך?

2. איך שונה הענין של כונה בקריאת שמע משאר המצות?

Sefer Ha-Chinuch is a work about the 613 commandments. This work is based on Maimonides' listing of the mitzvot, and is arranged according to the weekly Torah portion. Four aspects of every mitzvah are discussed in Sefer Ha-Chinuch: (1) the definition of the mitzvah and its sources in the Written and Oral Torah; (2) lessons which can be deduced from the mitzvah; (3) basic laws pertaining to observance of the mitzvah, including the penalty for its violation; (4) who is obligated to perform the mitzvah and when. This work was composed in the thirteenth century by a member of Ramban's school, who refers to himself in the introduction to the book as "the Levite of Barcelona". However, it is unknown who the author is. Some say that it was R. Aharon Ha-Levi of Barcelona (Ra'ah), while other scholars attribute the work to R. Pinchas Ha-Levi, the older brother and teacher of Ra'ah, but it would appear that the author was actually a student of Rashba. Sefer Ha-Chinuch was first published in Venice in 1523.
(from Bar Ilan Responsa Project)

מנחת חינוך מצוה תכ לקרות ק"ש בכל יום

שנצטוינו לקרות בכל יום ערבית ושחרית פסוק אחד וכו' וזה שמע ישראל וכו' וע"ז נאמר
ודברת בם בשבתך בביתך וכו' ובשכבך ובקומך.

ויש הרבה שיטות בזה דיש סוברים דפרשה ראשונה הוא מן התורה ויש סוברים דשני הפרשיות
הם מה"ת ויש סוברים דפסוק ראשון הוא מה"ת ויש סוברים דק"ש מדרבנן ודעת הרבה אף
דסוברים ק"ש דרבנן היינו דפרשיות אלו הם מדרבנן אבל מה"ת צריך לקרות איזה פרשה
בבוקר ובערב ויוצאין רק דחז"ל תקנו פרשיות אלו

- מהן השיטות שהזכיר המנחת חינוך?

1.

2.

3.

4.

5.

R. Yoseph b"r Moshe Babad was born in 1801 in Galicia to a distinguished rabbinic family. As a child he was known as a prodigy, and later served as rabbi in a number of towns in Galicia and Poland. In 1857 he was appointed rabbi of Tarnopol, serving in that rabbinate until his death in 1874. He was close to a number of Chassidic rebbes, and had friendly relations with the great rabbis of his generation. R. Yoseph is most famous for his work, Minchat Chinuch, a commentary to the Sefer HaChinuch, ascribed to Re'ah. The work contains a singular, scholarly expansion of most of the topics discussed in the Sefer HaChinuch, offering various possibilities, including actual, legal and theoretical for each issue. The work has been published a numerous times.

(from Bar Ilan Responsa Project)

קריאת שמע של רבי עקיבא (דף סא.)

1	תניא ר' אליעזר אומר אם נאמר בכל נפשך למה נאמר בכל מאדך ואם נאמר בכל מאדך למה נאמר בכל נפשך
2	אלא אם יש לך אדם שגופו חביב עליו מממונו לכך נאמר בכל נפשך ואם יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו לכך נאמר בכל מאדך
3	רבי עקיבא אומר בכל נפשך אפילו נוטל את נפשך
4	תנו רבנן פעם אחת גזרה מלכות הרשעה שלא יעסקו ישראל בתורה
5	בא פפוס בן יהודה ומצאו לרבי עקיבא שהיה מקהיל קהלות ברבים ועוסק בתורה
6	אמר ליה עקיבא אי אתה מתירא מפני מלכות
7	אמר לו אמשול לך משל למה הדבר דומה לשועל שהיה מהלך על גב הנהר וראה דגים שהיו מתקבצים ממקום למקום
8	אמר להם מפני מה אתם בורחים
9	אמרו לו מפני רשתות שמביאין עלינו בני אדם
10	אמר להם רצונכם שתעלו ליבשה ונדור אני ואתם כשם שדרו אבותי עם אבותיכם
11	אמרו לו אתה הוא שאומרים עליך פקח שבחיות לא פקח אתה אלא טפש אתה ומה במקום חיותנו אנו מתיראין במקום מיתתנו על אחת כמה וכמה
12	אף אנחנו עכשיו שאנו יושבים ועוסקים בתורה שכתוב בה כי הוא חייך ואורך ימין כך אם אנו הולכים ומבטלים ממנה עאכ"ו

13	אמרו לא היו ימים מועטים עד שתפסוהו לר"ע וחבשוהו בבית האסורים ותפסו לפפוס בן יהודה וחבשוהו אצלו	
14	אמר לו פפוס מי הביאך לכאן	
15	אמר ליה אשריך רבי עקיבא שנתפסת על דברי תורה אוי לו לפפוס שנתפס על דברים בטלים	
16	בשעה שהוציאו את ר' עקיבא להריגה זמן ק"ש היה	
17	והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל והיה מקבל עליו עול מלכות שמים	
18	אמרו לו תלמידיו רבינו עד כאן אמר להם כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה בכל נפשך אפילו נוטל את נשמתך אמרתי מתי יבא לידי ואקיימנו ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו	
19	היה מאריך באחד עד שיצתה נשמתו באחד	
20	יצתה ב"ק ואמרה אשריך ר"ע שיצאה נשמתך באחד	
21	אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה זו תורה וזו שכרה ממתים ידך י"י ממתים וגו'	
22	אמר להם חלקם בחיים	
23	יצתה בת קול ואמרה אשריך ר"ע שאתה מזומן לחיי העוה"ב	

מסכת ברכות – דף ב.

	משנה	1
	מאימתי	2*
	קורין	3*
	את	4
	שמע	5
	בערבין	6
	משעה	7*
	שהכהנים	8
	נכנסים	9*
	לאכול	10*
	בתרומתן	11*
	עד	12
	סוף	13
	האשמורה	14*
	הראשונה	15
	דברי	16
	רבי	17
	אליעזר	18
	וחכמים	19
	אומרים	20
	עד	21
	חצות	22*
	רבן	23
	גמליאל	24
	אומר	25
	עד	26
	שיעלה	27
	עמוד	28*

	השחר	1*
	מעשה	2*
	ובאו	3
	בניו	4
	מבית	5
	המשתה	6
	אמרו	7
	לו	8
	לא	9
	קרינו	10*
	את	11
	שמע	12
	אמר	13
	להם	14
	אם	15
	לא	16
	עלה	17
	עמוד	18
	השחר	19
	חייבין	20*
	אתם	21
	לקרות	22
	ולא	23*
	זו	24
	בלבד	25*
	אמרו	26
	אלא	27*
	כל	28
	מה	29*
	שאמרו	30

	חכמים	1
	עד	2
	חצות	3
	מצותן	4
	עד	5
	שיעלה	6
	עמוד	7
	השחר	8
	הקטר	9
	חלבים	10
	ואברים	11
	מצותן	12
	עד	13
	שיעלה	14
	עמוד	15
	השחר	16
	וכל	17
	הנאכלים	18
	ליום	19
	אחד	20
	מצותן	21
	עד	22
	שיעלה	23
	עמוד	24
	השחר	25
	אם	26*
	כן	27*
	למה	28
	אמרו	29

	חכמים	1
	עד	2
	חצות	3
	כדי	4*
	להרחיק	5*
	אדם	6
	מן	7
	העבירה	8

סיכום המשנה - דף ב.

התחלת זמן קריאת שמע של ערבית:

סוף זמן קריאת שמע:

רבי אליעזר:

חכמים:

רבן גמליאל:

סוף זמן קריאת שמע

רבינו יונה על הר"ף מסכת ברכות דף א. בדפי הר"ף

ויש להקשות לרבנן דאמרי דאפילו דיעבד אינו יוצא אלא עד חצות אם עבר חצות מה יהא דינו שאם נאמר שלא יקרא כלל קשה כיון דקריאת שמע חיוב מן התורה היאך יכולין חכמים לפטרו ממנה.

ואית דאמרי דסבירא להו דאחר חצות קורא אותה בלא ברכות שהברכות שאינן אלא מדרבנן יכולין הם בשלהם למנוע שלא יאמר אותן אחר שעבר זה הזמן אבל קריאת שמע שהוא מן התורה קורא אותה כל הלילה ואע"פ שאין שכרו כל כך כמו אם קרא אותה בברכותיה אפילו הכי יש לו שכר כיון שיוצא מחיוב של תורה

וא"ת ולמה אינו אומר הברכות והא אמרינן גבי ק"ש של שחרית שאע"פ שעבר זמן קריאתה שאומר הברכות כדתנן (דף ט ב) הקורא מכאן ואילך לא הפסיד ודייקינן עלה (דף י ב) מאי לא הפסיד לא הפסיד הברכות וי"ל דגבי קריאת שמע של לילה החמירו יותר מפני שהלילה היא זמן שינה ואם ידע שיכול לצאת מחיוב קריאת שמע ומחיוב הברכות אחר חצות יאמר בלבו מה לי ולצרה הזאת להכריח עצמי לקרוא מיד כיון שאחר חצות אוכל לצאת ידי חובה מן הכל

ונראה למורי הרב נר"ו דס"ל לרבנן שאפילו קריאת שמע עצמה שהיא מן התורה כל הלילה אינו קורא אותה אחר חצות שיכולין חכמים לפטרו ממצות עשה כל זמן שעושין כן משום סייג או משום קיום המצוה עצמה דהכי חזינן בלולב. שמצותו מן התורה יום ראשון ואפילו הכי כשחל יום ראשון בשבת פטרו חכמים ליטלו משום גזירה דשמא יעבירונו ארבע אמות ברשות הרבים...

JONAH BEN ABRAHAM GERONDI (c. 1200–1263), Spanish rabbi, author, and moralist. In his youth Gerondi studied in the French yeshivot under Moses b. Shneur and his brother *Samuel of Evreux, and later under *Solomon b. Abraham of Montpellier. When in 1232 the latter began his campaign against Maimonides' philosophical works, Jonah followed his teacher and became one of his most devoted assistants in the conflict, which ended, according to tradition, in the burning of these books by the Inquisition. A few years later, in 1240, in the same square in which Maimonides' books had been burnt, tractates of the Talmud were burnt and Jonah saw this as divine retribution. Tradition has it that he repented, proclaiming in the synagogues: "I undertake to prostrate myself at Maimonides' grave and to confess that I spoke and sinned against his books" (letter of Hillel of Verona). Consequently, Jonah devoted himself to the study of Maimonides' works. Legend tells that Jonah tried to travel to Erez Israel to ask forgiveness at Maimonides' grave, but was delayed in Toledo, where he later died violently. Modern scholars disagree as to the veracity of this account. Everyone is in agreement that Jonah reversed his opinion of Maimonides in the latter part of his life. Gerondi was in contact with *Isaac the Blind, son of *Abraham b. David of Posquières, concerning Kabbalah. Nahmanides was his cousin and in-law. Jonah returned from France to his birthplace, Gerona, and began to preach publicly his *torat ha-musar* (doctrine of ethics and morality) – a subject which was near to his heart all his life. Later he left Gerona and settled in Barcelona, where pupils from Spain and elsewhere flocked to him. These included some of the outstanding rabbis of the next generation, such as Solomon b. Abraham *Adret and *Hillel b. Samuel of Verona. Years later, he left for Erez Israel, but on passing through Toledo, the Spanish community approached him and importuned him to stay in the city for a year or two. He consented to remain and established a large yeshivah there, and there he died.

Jonah was famous not only as a scholar, but as "father of the virtues" of piety, humility, and ascetism. He acquired enduring fame through his ethical books. In these books he protested forcefully against the many Spanish Jews who disregarded the *mitzvot* and against widespread sexual immorality. He proclaimed a "ban on concubines" and reacted sharply to the failure of society to keep the *mitzvot* governing the relations of man and his neighbor. Among the "ten gravest sins of the generation" which he specified, were: "disregarding the poor, slander, senseless hatred, confusion of the heart, and causing others to fear." Jonah condemned the actions of despots and tyrants, warning the large estate owners among the Jews of Spain against using force to evict small landowners from their plots. Not content with warnings, Jonah called for action and suggested that instead of strong community leaders who strike fear into the hearts of the public, "in every town volunteers should be ready to take action whenever a Jewish man or woman is in trouble" (*ibid.*). According to Jonah, communal activities should be incumbent on every Jew and not confined to communal leaders (*ibid.*). Even prayer in time of public or private sorrow and even the formulation of prayers are not matters for the pious or sages alone; it is the duty of every man to pray "every day, in accordance with his ability, on behalf of all the sick among the Holy People ... and for the release of all prisoners...."

Jonah was doubtless familiar with the teachings of the *Hasidei Ashkenaz, but his ethical doctrine differed fundamentally from theirs. It was not based upon mystical speculation but on the *halakhah* and the popular *aggadah*. His ethical works were widely read. His repeated emphasis on the practice of social justice and social ethics undoubtedly contributed to their popularity throughout the Jewish world and to the influence they exercised upon the socio-religious thinking of later generations.

Based on: http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/judaica/ejud_0002_0011_0_10243.html

גמרא

	תנא	1
	היכא	2*
	קאי	3*
	דקתני	4*
	מאימתי	5*
	ותו	6*
	מאי	7*
	שנא	8*
	דתני	9*
	בערבית	10
	ברישא	11*
	ליתני	12*
	דשחרית	13
	ברישא	14*
	תנא	15
	אקרא	16
	קאי	17
	דכתיב	18
	בשכבך	19
	ובקומיך	20
	והכי	21*
	קתני	22*
	זמן	23
	קריאת	24
	שמע	25
	דשכיבה	26*
	אימת	27*
	משעה	28

	שהכהנים	1
	נכנסים	2
	לאכול	3
	בתרומתן	4
	ואי	5*
	בעית	6*
	אימא	7*
	יליף	8*
	מברייתו	9*
	של	10
	עולם	11
	דכתיב	12
	ויהי	13
	ערב	14
	ויהי	15
	בקר	16
	יום	17
	אחד	18
	אי	19*
	הכי	20*
	סיפא	21*
	דקתני	22
	בשחר	23
	מברך	24
	שתים	25
	לפניה	26
	ואחת	27
	לאחריה	28
	ובערב	29
	מברך	30
	שתים	31

	לפניה	1
	ושתים	2
	לאחריה	3
	לתני	4
	דערבית	5
	ברישא	6
	תנא	7
	פתח	8*
	בערבית	9
	והדר	10*
	תני	11
	בשחרית	12
	עד	13
	דקאי	14
	בשחרית	15
	פריש	16*
	מילי	17*
	דשחרית	18
	והדר	19
	פריש	20
	מילי	21
	דערבית	22
	אמר	23
	מר	24*
	משעה	25
	שהכהנים	26
	נכנסים	27
	לאכול	28
	בתרומתן	29
	מכדי	30*

	כהנים	1
	אימת	2
	קא	3
	אכלי	4
	תרומה	5
	משעת	6
	צאת	7
	הכוכבים	8
	לתני	9
	משעת	10
	צאת	11
	הכוכבים	12
	מלתא	13*
	אגב	14*
	אורחיה	15*
	קמשמע	16*
	לן	17*
	כהנים	18
	אימת	19
	קא	20
	אכלי	21
	בתרומה	22
	משעת	23
	צאת	24
	הכוכבים	25
	והא	26*
	קמשמע	27*
	לן	28*
	דכפרה	29
	לא	30*
	מעכבא	31*

	כדתניא	1*
	ובא	2
	השמש	3
	וטהר	4
	ביאת	5
	שמשו	6
	מעכבתו	7
	מלאכול	8
	בתרומה	9
	ואין	10
	כפרתו	11
	מעכבתו	12
	מלאכול	13
	בתרומה	14

(דף ב.) תוספות ד"ה ליתני

• קושיית התוספות

• תשובת התוספות:

שיטה מקובצת מסכת ברכות דף ב.

ותו מאי שנא דקתני בערבין ברישא ליתני שחרית ברישא. דשפיר הוה לאתחולי בריש מסכתא במילי דשחרית משום "פתח דבריך יאיר". תנא אקרא קאי דכתיב "בשכבך ובקומך".

• השוה לתוספות:

(דף ב.) תוספות ד"ה אי הכי

• קושיית התוספות:

• תשובת התוספות:

אגדה בדף ג.

מסכת ברכות דף ג. שורות 31-49

	1	תניא, אמר רבי יוסי: פעם אחת הייתי מהלך בדרך, ונכנסתי לחורבה אחת מחורבות ירושלים להתפלל. בא אליהו זכור לטוב ושמר לי על הפתח (והמתין לי) עד שסיימתי תפילתי.
	2	לאחר שסיימתי תפילתי אמר לי: שלום עליך, רבי!
	3	ואמרתי לו: שלום עליך, רבי ומורי!
	4	ואמר לי: בני, מפני מה נכנסת לחורבה זו?
	5	אמרתי לו: להתפלל.
	6	ואמר לי: היה לך להתפלל בדרך!
	7	ואמרתי לו: מתירא הייתי שמא יפסיקו בי עוברי דרכים.
	8	ואמר לי: היה לך להתפלל תפלה קצרה.

	9	באותה שעה למדתי ממנו שלשה דברים:
	10	למדתי שאין נכנסין לחורבה,
	11	ולמדתי שמתפללין בדרך,
	12	ולמדתי שהמתפלל בדרך - מתפלל תפלה קצרה.
	13	ואמר לי: בני, מה קול שמעת בחורבה זו?
	14	ואמרתי לו: שמעתי בת קול שמנהמת כיונה ואומרת: אוי לבנים שבעונוניהם החרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתים לבין האומות.
	15	ואמר לי: חייך וחיי ראשך, לא שעה זו בלבד אומרת כך, אלא בכל יום ויום שלש פעמים אומרת כך;
	16	ולא זו בלבד, אלא בשעה שישראל נכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועונין יהא שמיה הגדול מבורך הקדוש ברוך הוא מנענע ראשו ואומר: אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך, מה לו לאב שהגלה את בניו, ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם.

"עין יעקב" על מסכת ברכות דף ג.

In 1492, when the Jews were expelled from Spain, Yaakov Ibn Chabib settled at Salonica (Greece), and wrote his *Ein Yaakov*

The object of the author was to familiarize the public with the ethical spirit of Talmudic literature; at the same time his notes were intended to refute the charges brought against the Talmud by the numerous Spanish converts. The book, which thus appealed to the mass of the unlearned, became very popular. It was often edited and annotated, and served as a text-book of religious instruction. There are over thirty editions known; the latest (Vilna, 1883) contains twenty commentaries, among them one which consists of selections from more than one hundred homiletic works. Of the additions, the most important one is that of Leone di Modena, under the title *Ha-Boneh*, which has appeared in all editions since 1684. The author's intention was chiefly to propagate a more rationalistic view of the Talmudic Haggadah.

Based on: http://en.wikipedia.org/wiki/Jacob_ibn_Habib

ג) תניא אמר רבי יוס פעם אחת וכו'. ...אמנם בפירוש מה ששמע בחורבה וכו', אחשוב שיש ענין נסתר כתוב בדרך חידה והוא בראות רבי יוסי שכבר עברו ימים רבים אחר החורבן ועדיין משיח לא בא נתן לבו ומחשבתו להתפלל על הענין כאשר עשה דניאל שאמר (דניאל ט:ב-ג) לְמַלְאוֹת לְחַרְבוֹת יְרוּשָׁלַם שְׁבָעִים שָׁנָה, וְאַתָּה אֵת פָּנֶי אֵל אֲדֹנֵי הָאֱלֹהִים לְבַקֵּשׁ תְּפִלָּה. והאמת שדורו של ר' יוסי היה אחר דורו של רבי עקיבא שנצטער על איחור ביאת משיח וטעה בימי מספר וחשב שבן כוזיבא היה משיח. ועל יסוד זה נבנה מאמר זה לר' יוסי שפעם אחת נכנס להתפלל לחורבה לדרוש את ה' על חרבות ירושלים

ומרוב דבקות נפשו בזאת המחשבה באה אליו השגה כדמות נבואה קטנה על ידי אליהו הקיים בגוף ונפש, ואמר לו, "בני, מפני מה נכנסת לחורבה?" כלומר, מפני מה אתה מצטער בזאת המחשבה, חס ושלום כי אולי אפשר שתהיה כקורא תגר כנגד מדותיו של יתברך, וגם דקדוק לשון "מפני מה" המורה לשון תימה ולא אמר "למה נכנסת".

והוא השיבו שאין כונת מחשבתו זאת רק להתפלל לפניו יתברך ימהר יחישה בנין חרבות ירושלים.

ואליהו השיב לו "מפני מה לא התפללת בדרך" אפשר שרמז לו כי עדיין לא הגיע העת ההיא ודי לו שיתפלל בדרך שראוי ומחויב אצלו להתפלל על קיום והעמדת ישראל בכל ימי אורך הגלות הדומה לדרך ואל יחשוב עצמו כאילו הוא קרוב לעיר ומהרה יגיע למחוז חפצו.

ולזה השיב לו שהוא "ירא מעוברי דרכים" שזה דרך משל על רבוי המעיקים המתחדשים תמיד בהיותנו גולים...

ואליהו השיב "היה לך להתפלל תפילה קצרה" לרמז שהאמת שכפי צרות הגלות אין מקום להתפלל תפלה ארוכה, רצונו לומר, רבת הכמות, אלא קצרת הכמות ורבת האיכות...

וכאשר ראה רבי יוסי שאליהו רמז לו ענינים גדולים בא למנותם אחד לאחד למצוא חשבון ואמר "למדתי ממנו ג' דברים"... וגם על דרך הנסתר בא לרמז שלמד ממנו ג' דינים מחודשים בענין התבודדותו, האחד שאין נכנסין לחורבה רמז שלא יכניס אדם מחשבתו לשאול טעם לאריכת ימי המשיח גם שלא להיות ממחשבי קצין רק אם יתמהמה חכה לו ויתפלל לפניו יתברך על קיום העמדתנו בגלות הארוך ולזה תיקנו לנו אנשי כנסת הגדולה ברכת "ראה נא בענינו" וחותרם בה "גואל ישראל". ואין הכוונה בו אל גאולה ממש אלא על הצלתנו מצרות הגלות... וזהו הדבר הב' שלמד מאליהו. והג' שזאת התפלה תהיה קצרה, ולא קצרה ממש אלא קצרה וארוכה כמו שפירשתי.

ואמר שמעתי בת קול מנהמת כיונה וכו'. ... לרמוז בלשון חידה כי רע בעיני ה' גלות ישראל וחורבן ביתו כי טבע שלמותו יתעלה יחייב היות רצונו הקדוש שעם ה' אלה יהיו שלמים וכן רבים ולא רעים וחטאים והם ברוע בחירתם סרו מן הדרך. וטבע יושרו יתעלה יחייב שיהיו נענשים על חטאתם ולזה נחרב הבית וגלו מארצם. והיום הזה בכל עת שנכנסים לבית הכנסת ובית המדרש לדרוש את ה' מורים על רוב תשוקתם שיתגדל שמו של הקב"ה ויתקיים מאמר הנביא ע"ה (צפניה ג:ט) כִּי אֶזְאָה־פָּךְ אֶל עַמִּים שְׂפָה בְרוּךְ לִקְרֹא כָל־שֵׁם יְקֹוֹק לְעַבְדּוֹ שְׂכֵם אֶחָד עַל כֵּן הַקַּב"ה מַצְטַעַר עַל גְּלוּתָנוּ וּמִנְעִנֵנוּ בְּרָאשׁוֹ כְּדֹרֶךְ לִשׁוֹן בְּנֵי אָדָם.

ואומר "אוי שהחרבתי את ביתי" ... וכל זמן שהם מטיבים מעלליהם בהיותם בגלות ומתכנסים בבית הכנסת ואומרים "אמן יהא שמיה רבה" הקב"ה אומר "אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך". ...
